

55877

1970/4



# Bölcsész

4. 1970. FEBRUÁR



## T A R T A L O M

SOROK A NÉKOSZRÓL  
BAKA ISTVÁN KÉT VERSE  
SZOVJETUNIÓBAN JÁRTUNK  
RABOD LETTEM SZÉP MENYECSKE  
AZ ANYAGMEGMARADÁSRÓL  
LEVÉL AZ OLVASÓHOZ  
HOL A KÖZÖSSÉG?  
ÉPÍTŐ KRITIKA, - VAGY TALÁN MÉGSEM?  
LEHEL ISTVÁN RAJZAI

---

BÖLCSESZ, A JATE BÖLCSESZETTUDOMÁNYI  
KAR KISZ VB IDŐSZAKI KIADVÁNYA  
SZERKESZTI A SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG  
FELELŐS KIADÓ: RÁKOS ISTVÁN  
KÉSZÜLT 300 PÉLDÁNYBAN

---



S O R O K

A

N É K O S Z R Ó L

"Az ember félmillió adatot tud megjegyezni.

Én tudtam két-háromszász szakkifejezést.

Tudtam a falusi ablakok, ajtók méretét, beosztását. Pontosan. Fejből... De, hogy mást is meg tudok jegyezni arra ott jöttem rá.

A NÉKOSZ-ban. Meg arra is, hogy tartozok valahová. Anélkül, hogy ezt kimondtuk volna.

Meg nem fogalmazódott. De ez volt benne...

Mindenben...."

Már a felszabadulás előtti években kialakult - szerencsés körülmények összejátszása következtében - egyetlen kollégium, amely kezdetben a paraszti demokratizmus, majd a háboru vége felé az illegális kommunista forradalmiság góciává lett. Ez a Györffy-kollégium volt. A felszabadulás után 1945-46-ban, amikor az ország mind gazdasági, mind politikai tekintetben igen nehéz körülmények között volt, égetően szükségesnek látszott, hogy



a volt uralkodó osztály megszűnjön...

" .... és nem csak én. Volt aki rájött ,  
hogy szépen tud énekelni, vagy jól  
szaval, megértettük, hogy amire ed-  
dig csak felnéztünk /vagy azt sem/  
arra mi is képesek vagyunk. És meg-  
lepődtünk. Ezt is tudjuk? Ez is ben-  
nünk van? ... És megörültünk. Igen,  
ezt is tudjuk, ez is bennünk van..."

... Faluról és vidéki városokból beérkező fiatalok, egy-egy régi Győrffy-  
kollégista vagy más alkalmas fiatal vezetésével elhagyott, néha romos épü-  
letekbe költöztek be, társadalmi adakozásból /üzemek, iskolák, hadsereg,  
magánosok/ megszerezték a legszükségesebb butorzatot, sorkosztra jártak...

"Szegeden a Móricz Zsigmond Népi Kollégium  
volt a mozgalom bölcsője. Ez is romos épü-  
let volt, mi hoztuk rendbe. Vaságyak és sa-  
ját tömésű szalmazsákok.... Napi egyszeri  
étkezés mindenkinek biztosítva volt. Ki ide  
járt kajálni, ki oda. Persze felváltva, mert  
a szalámigyárban finom ebédeket adtak, de  
laktanyákban... menhelyeken... mindenkinek  
jutott ilyen is meg olyan is. "

... Nem ismerték a mozgalmi bürokratizmust /itt-ott inkább az avantgarde-  
izmus tünetei jelentkeztek, bár korántsem veszélyes mértékben/ nagy szere-



pet biztosítottak az ügyek menetében való kollektív és egyéni beleszólásnak. A kollégium légköre ezért általában felszabadult volt, könnyen és szívesen vállalták a nehézségeket, törődtek egymással.

"Kutyák voltunk mi komám,... kutyák....

Nem hagytuk egymást. Aki nem tartozott igazán közénk azt kimartuk, de a mieinket nem hagytuk.

Jött a rendelet. Mindenkinek 25 Ft-ot kell jegyezni békekölcsönre.

Nekünk nem okozott ez problémát, markos, erős gyerekek voltunk, kimentünk a vasutra, kiraktunk egypár vagon, megvolt a 200 Ft. De volt köztünk egy szánta gyerek, Honnan szerzett volna pénzt?

- Akkor is ki kell fizetni! Kifizetjük mi! - Azt nem lehet. Hát hogy a fenébe ne lehetne! - ... Mi fizettük ki."

A kollégiumi fiatalok sok önkéntes mozgalmi munkát végeztek. Támogatták a falusi és iskolai szervezeteket, szemináriumokat vezettek, népdalokat tanítottak. Aktiv volt a politikai és kultur élet...

A " Népi Kollégista" 1949. márciusi számának tartalmából:

- Országos kulturverseny
- Problémánk: a szövetkezet



- Tizenhat millió forint a továbbtanuló  
munkásifjuságnak

- A kollégiumi önkormányzat kérdéséhez

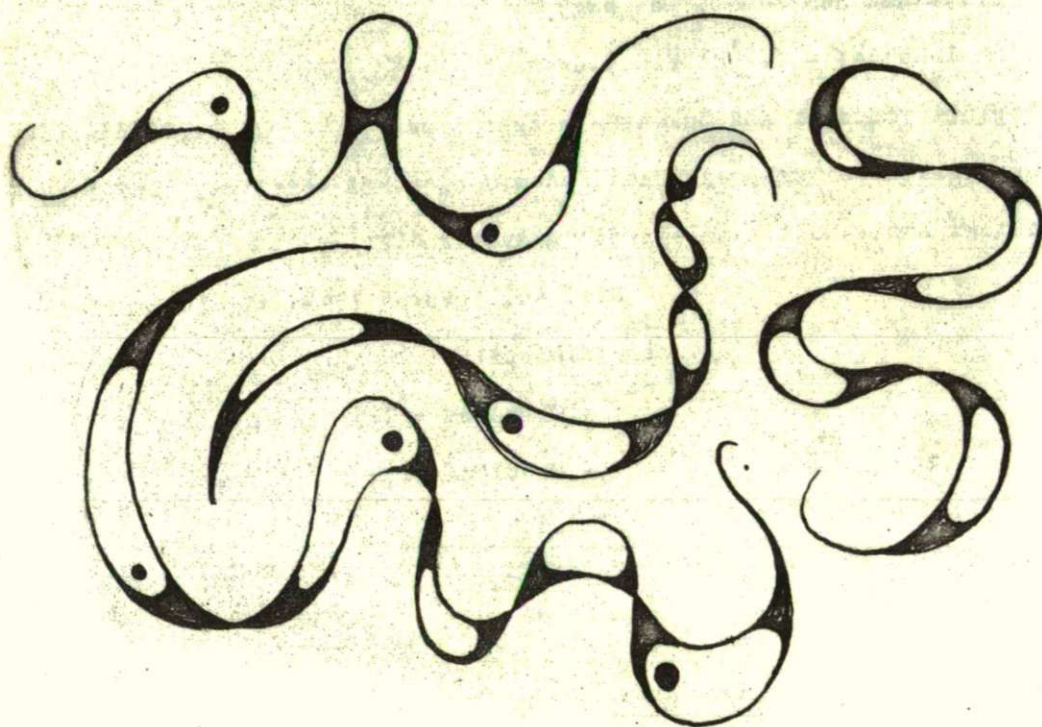
- A tudás már nem a kiváltságosok monopóliuma

NÉKOSZ....

.... Jó távlatai lehettek volna. Sajnos csak lehettek volna, mert 1949-ben a politikai gyanakvás, a bürokratizmus megnövekedése s a törvénysértések elharapózása idején a NÉKOSZT egy tollvonással megszüntették. De következtethetünk a mozgalom lehetőségeire - nem a NÉKOSZ körül kialakult rózsaszín és fekete legendákból...

"Tiszta ügy volt az komám, nagyon tiszta. Nem mondtuk, tudtuk, a levegőben volt..."

/ - /





L E N I N

Még emlegetnek.

Elmondják minden ünnepen

Az utcabál előtt,

hogy épp ilyennek képzelted te is  
a szebb jövőt.

Azt mondják itt vagy még közöttünk.

Kinyújtott karu szobraid

büszkén mutatnak

a díszter tulsó oldalán

egy piszkos ablakot.

Kilométernyi vásznakon

haladsz előre,

a kiállítás termeit

épp körbejárhatod.

Családi házzá vált minden szavad

s lobog a téglák pirosában

a vakolat alatt.

En mégis fázom nélküled,

nekem

alig jutsz már kabátnak.

És láttam új szobraidat,

csak mosolyognak,

már nem hadonásznak.



A

G

Y

B

A

N

;

Jégtáblák horzsolják a partot,  
kék bokrok vérző gyökerét,  
remeg a föld, remeg a hinár,  
s nyugodt - már átfagyott az ég.  
A fellegekről véres nyálka:  
alkonypir lóg - anyám köhög.  
Siet, nem néz a rongy plakátra  
a - dacból - rosszulöltözött.

E

S

T

I

F

É

N

Y

E

K

Már hiddá lett az árny s a fémen  
nehéz álomban nyulik el.  
Halk lépteink a semmiségen  
kibuggyant csillag fogja fel.  
A Fény öregszik - hirdetések  
kövér betűiből világol  
a sima falra s száraz arcán  
vad ráncokat pirosra mázol.

Egy részeg munkást támogatnak,  
kétten fogják, pedig magától  
vigyázva lép - hazatalál-e  
a fűtött hierarchiából ?  
Árnyuk a sápadt kirakatra  
esőzve zöld redőkbe szépül,  
s a falon - csövekből kirakva -  
egy színes nő ül tiszta fényből.

Lehull a hó - hát dunyhabűzben  
szorong a város reggel óta.  
Vékony cipőd sután topogva  
lucsok-kutacskát vág a hóba.



Tömör ködökben nem melegszünk,  
mint fenn a csillag - tested árnya  
a falra festett nők cipőit  
selyempapirba bugyolálja.

Az üzlet várja, hogy belépjünk,  
s gyanutlan bár dühödten állok.  
Továbbmegyünk s még visszanéznek  
az árak és a próbababuk.  
A megváltás merev fenyőkről  
A villákból arcunkba bámul...

A mindenségbe néz a város  
s töpreng a kocsmák ablakából.

1969 január

Baka István



## S Z O V J E T U N I Ó B A N    J Á R T U N K . . .

Asztrahány a Volga partján terül el. Mi hatan, orosz szakos bölcsészek itt töltöttünk egy évet szovjet emberek, szovjet fiatalok között, és számos élménnyel, emlékekkel megrakodva tértünk haza. Ezekből villan fel néhány mozzanat az elkövetkező sorokban:

Az első benyomások kellemesek voltak. Meleg, baráti fogadtatásban volt részünk, annál inkább, mert magyar diákok előttünk még nem jártak e Styepán Rázin és Csernisevszkij nevét eszünkbe idéző városban.

Szovjet diáktársaink nem hagytak magunkra, segítettek beilleszkedni, ha lehet így mondani, szinte "körülfolytak" bennünket.

Az első, ami szemünkbe tűnt, az az önzetlenség, amivel egymáshoz és hozzánk is viszonyultak. Egyáltalán nem anyagiasság, nem filézkeskednek, pedig kevesebb ösztöndíjat /amit náluk is a tanulmányi eredmény határoz meg döntően/ kapnak, mint mi, és ami nekünk először furcsa volt, nincs menza. Bisztróokban, büfékben étkeznek - jóval olcsóbban, mint nálunk -, de nagyon sokan készítették ebédjüket a kollégium konyhájában is. Sok fiú háziasszonyokat megszerényítő ügyességgel sürgött-forgott. Ez az önellátás arra is vonatkozik, hogy maguk tartják rendben a kollégiumot, takarítónők csak a mellékhelyiségeket takarítják. Őszi és tavaszi nagytakarítás idején pedig egy-egy vasárnap délelőttjüket áldozták fel arra, hogy mindent "puccba vágjanak", beleértve az ablakpucolástól az ajtók lemosásáig.

A fő probléma azonban számukra is az egyetem. Náluk az előadások látogatása kötelező, katalógus azonban nincs. Ennek ellenére azt tapasztaltuk, hogy az órákon való részvétel maximális. Noha az



egyes tárgyakból a követelmény elég magas, a tanulással nem erőltetik meg magukat. Vizsgák előtt minden diáknak be kell számolnia a kötelező irodalomból, néha az előadásokon leadott anyagból is. Ha valakinek ez nem sikerül, négyszer-ötször is megismételtetik vele. Az irodalomvizsgán komoly mennyiségű memoritert kérnek számon, kölönként 10-15 verset is.

Nagyon szigorúan veszik a tanárok az órákról való késést. Az első napokban csodálkozva álltunk meg a szegyetábla előtt, melyen az elkésők fotói "diszelegtek" -, később megszoktuk.

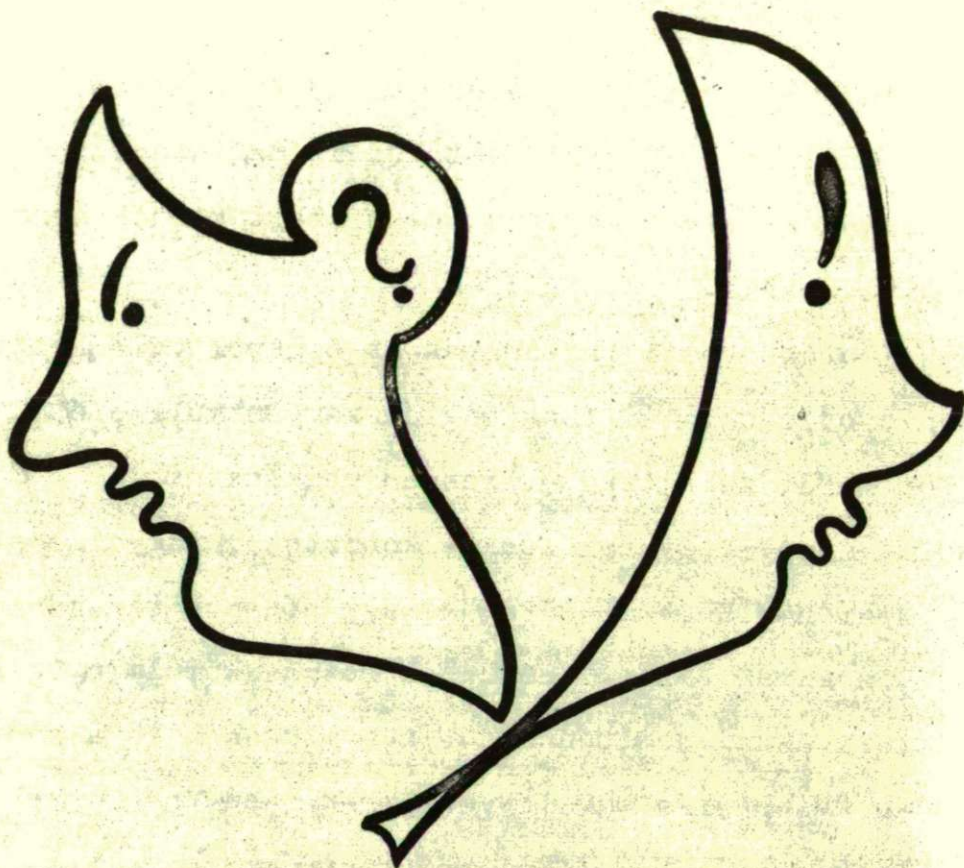
A mozgalmi élet - úgy találtuk - kötöttebb, fegyelmezettebb, mint nálunk. Nyáron a Komszomol tagjai egy hónapos társadalmi munkán vesznek részt, sokszor bizony nem éppen rózsás körülmények között. Ősszel a betakarításnál segítenek, de nem mondanak le a szórakozásról sem. Minden ünnep alkalmával "vécser"-t rendeznek. Ezek különböző színvonalúak.

Es egy pompás találmány, amit nem ártana, ha nálunk is megszívlelnének az illetékesek. A szovjet diákok aug. 15. és jun. 15. között nemcsak ötször, hanem annyiszor részesülnek utazási kedvezményben, ahányszor szükségük van rá. A diákigazolvány felmutatásával automatikusan féláron utazhatnak repülőgépen, vonaton vagy hajón.

Mindent összevetve, kisebb kellemetlenségeket is beszámítva szívesen gondolunk vissza az elmúlt évre, örömmel szállnánk fel újból arra a vonatra, amelyik a Szovjetunióba indul.

Fehér Gizella





RABOD LETTEM SZÉP MENYECSKE;...

"Ridendo dicere verum"

... Egyébként mit vártunk? A színház megkapta az injekciót, de nem szivódott fel a szérum. Vissza-visszatér még az a keserű-  
emlékü Julius 14-gyel jellemezhető Szegedi Nemzeti Színház.

Lendvay Ferenc választása megmagyarázható, megérthető, de mindeme jóindulat mellett a darabválasztás hibájára fel kell hív-  
nunk a figyelmet. Talán magyarázni és megérteni lehet majd, de megbocsátani többé soha.

A színház bemutató-blokkja három darabot tartalmazott. Mó-  
ra szegedi hagyományai és a Négy apának egy leánya ma is ható ked-  
ves humora, bája feltétlenül indokolja színpadra állítását. A Hét



...pofo... szükséges rossz. Kabarék, varieték, lokálok pótléka, a világ nagyvárosaiban már régen divó s a világ kevésbé nagy városaiban is lassacskán elterjedő szexuál-patológiai színház helyettesítője. Ezt a tüzet, ha pislogni hagyjuk, nem baj. Vigyáznunk kell azonban, hogy bele ne kapjon a szél, mert ha a zsarátnok új áldozatra lel, akkor az olyan, mintha jövőre eggyel több revüoperettet mutatnának be a Szegedi Nemzeti Színházban. Erről több szót ejteni kár, hiszen Leo Fall nemsokára udvarias vizitre érkezik Szegedre, s mint jólnevelt operettszerző fel is köszönti a háziasszonyt egy csokor Sztambul rózsájával.

S most térjünk rá Hunyady Sándor színművére három felvonásban.

Első felvonás. Színen vannak Lendvay Ferenc igazgató-rendező és a probléma.

Milyen darabot mutassanak be, ami magyar is, siker is - darab is? - kérdi a töprengő direktor. A probléma magába zárkózva hallgat. Sikerszerző Molnár Ferenc - de ő volt tavaly. Nagy szerző Bródy Sándor is, de őt sem adtuk túl régen. Bródy... Bródy. S a gondolkodó hirtelen ráésszmél: ugrunk egy nemzedéket és Bródy Sándor fiának, Hunyady Sándornak ajtaján zörgetünk. A Feketeszáru cseresznye közel negyven esztendeje siker volt Pesten a Vigben, sőt /!/  
Szegeden is tetszett a publikumnak, miért ne mutatnók be?

Szokványos szerelmi románc? - Kicsit megszáritjuk.

Irredenta beütések? - Megnyirjuk.

Jobbról szövegkönyv be, rendező-igazgató feláll, várakozóan kitarja a karját, ám ekkor...

...Függöny.

Második felvonás. Szerző keserű hangja: Miért bántanak? Rövid életem során egy sereg szép novellát és regényt irtam. Egy regényem átírtam drámának, megette a közönség, sikerem volt, híres lettem, de én nem ez vagyok, hanem a "Razzia az Arany Sasban." Színészek jőnek. Különböző helyekről. Pestről, más vidékekről. Jó ala-



kitásokkal a hátuk mögött. Ugyanis a jó alakításokat ott hagyták előző állomáshelyükön. Példája ennek Nagy Attila. Nemcsak Budapest, hanem az egész ország közönsége láthatta kiváló alakítását Saul Levit Parancsra tettem c. drámájának védő-szerepében, a Helytartó Riccardo Fontanájaként, a Csibe darabos vidéki nagypénzüjeként, Ádámként, a Tragédiából. Hangját a rádió sugározza számos mű kitűnő tolmácsolójaként.

Meglepő botlások, felhangok, általános bizonytalanság jellemzi azonban ebben a nagyon játszható /nem jó, de játszható/ szerepben. A szerelmi és viaskodási jelenetekben a szöveg állandó spirantizálásával óhajtja belső feszültségét játszani. Várjuk újabb szerepeit a reményben, hogy csupán kisiklásról van szó.

Fogarassy Mária alakítása úgy tűnik olykor, mintha az alakítandó személy karikaturáját játszaná el. Megint máshol igaz gesztusai vannak, de fájdalom többségben az előbbiekre figyelhet fel a néző.

Bicskey Károlynak nehéz szerep jutott. Ez nem egy igazi - bővérű és mégsem élő - alak. Bővérű, mert külsőségeivel, káromkodásaival, tivornyáival erős vonalakkal jellemzi Dusánt Hunyady, de nem gondol arra, hogy ez a lény és a darab végén cselekvő ember nem azonos egymással.

A huszár-trió miatt giccsadóra kötelezhetnénk a színházat. Csizmadia, Lakky és Kormos bokázó kórusa elfuserált népszinművé degradálja az első felvonást: "Megjöttek a szép huszárok, Hozta isten őket!"

A színpadon két élő ember fordul meg az előadás folyamán. Milica és Pántó. Liska Zsuzsa megjelenésekor a fiatal színésznő bájjával telik meg a tér, végig tudja játszani azt a helyet, ami számára a szerző által szűkmarkuan kiméretett. Szendró Ivánra megaragszik a publikum, következésképp jól játszotta el a Gonoszt.



figyelembe, hogy a szerepet nyugodtan kihagyhatnók, a cselekményen csorba nem esne - igen biztató, nagy alakítások felé mutat.

A szereplők mögé felsorakozik: a diszlet- és jelmeztervező. Nem állította őket nagy feladat elé ez a mű. - Jól oldották meg.

Harmadik felvonás. Voltak: Rendező, közönség.

Rendező - a darab előbb említett hibáit jól küszöbölte ki.

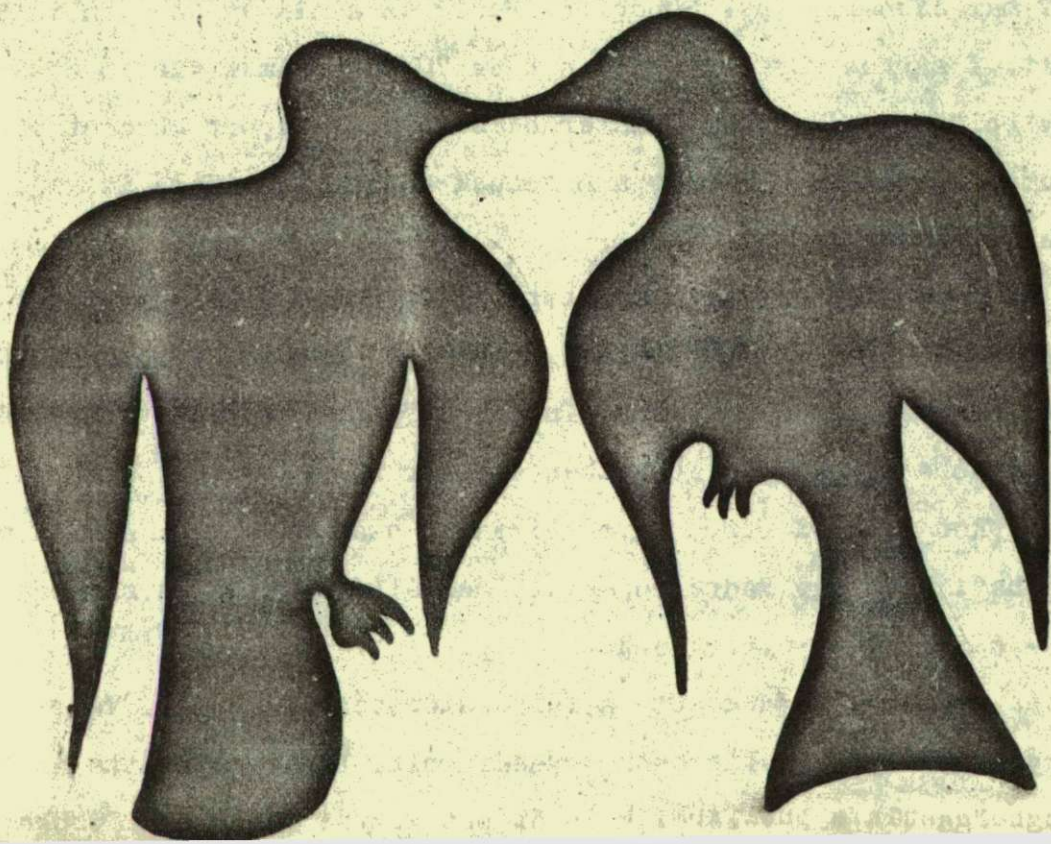
Előidézője és áldozata az előadásnak. További jó és egyre szinvonalasabb munkát kívánunk neki.

A közönség egy része lelkesedik a darabért, az előadásért. Egyetérthetünk a Szegedi Egyetem kritikusával, aki az idősebbek sorából származtatja őket.

Az ifjabbak a darab végén a nemrég megjelent Illés-nagylemez egyik sikerszámát, a Sáríkat érzik bele a darabba. Egy kappanhangu kiáltás az utolsó jelenet derekán: "Happy end nincs? - De van!"...

És Dusán magukra hagyja a szerelmeseket.

-A.C.-





Temesi Ferenc

## A Z A N Y A G M E G M A R A D Á S R Ó L

Kilenc óra és hét perckor Pont Pál, az ismert spanyolviaszk - feltaláló elhatározta, hogy cselekedni fog. Előtte való nap elolvassott egy vezércikket. Először életében. És levonta. A konzekvenciát. Felöltötte a "Tűzpiros Hajnal Szabó KTSZ" által remekbeszabott öltönyét, homlokon lehelte párját ritkító élete párját, és kilépett a szokásos délelőttbe.

A SEMMIÉRT központi felhőkarcolója felé vett utját, hogy még felvegye az öt megillető nyájas összeget, legutábbi, "Győzelem" elnevezésű mikro-sztereo-alsó-felső-király-ász spanyolviaszkjáért. Kocsija még nem volt. A SEMMIÉRT-hez haladtában senki sem köszönt neki. A feltalálónak. Visszafelé jövet se.

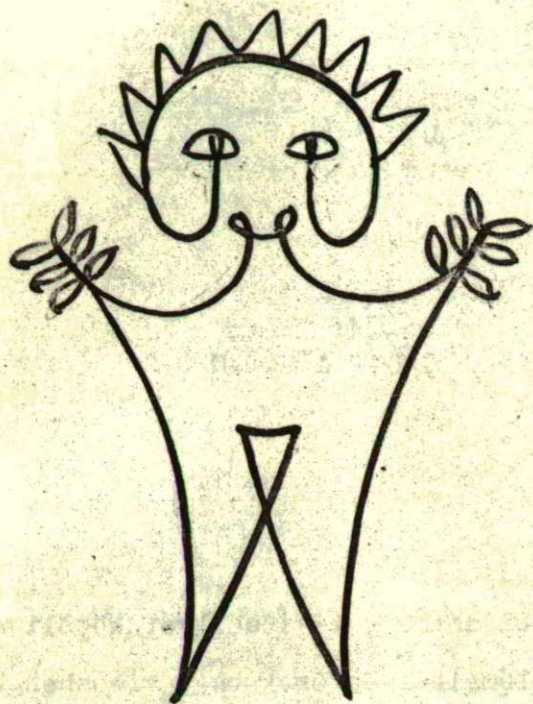
A bankban még egyszer átszámolta a pénzt. Lehetne több is. Na és? Már édes-mindegy. Gondolta. Pedig ez a mindegy nagyon is keserű volt. A sarkon vett egy példányt az "Ujság" címet viselő ujságból, egy boltban pedig másfél méter becsuánföldi import kötelet vásárolt. Azután szabályosan átkelt a - többek között - számára is kijelölt gyalogátkelőhelyen.

A menetidejét pontosan betartó 00 számú villamos jó fék híján csaknem elgázolta. A feltaláló elszalasztotta a lehetőséget. Nem tartotta méltónak önmagához. Inkább a "Tettek Mezeje" elnevezésű közfürdőbe igyekezett. Utközben egyszer köszöntötték. Visszaköszönt.

Két perccel háromnegyed tizenegy után belépett. A "Tettek Mezejébe". Vett egy kádfürdőjegyet, mellé törülköző- és szappanjegyet is - a feltűnést elkerülendő.

Becsukta maga mögött a fülke előterének ajtaját. Végre magam vagyok gondolta. Pedig csak egyedül volt. Leült. Elővette az "Ujságot". Igen. A mai vezércikk is őt ostozta: "Élősködő. Csökevény.





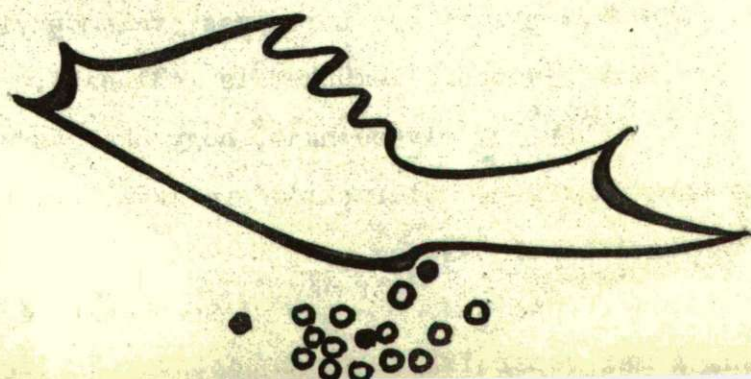
Gyáva. Csak a pénz. Passzív. Alacsony izlésű. Alkotómunkára képtelen." Az utóbbi bántotta legjobban, meg a "csőkevény". Hát így állunk. A feltaláló csak bólogatott. Nagyon elszántan. Levette már ismert cégjelzésű zakóját. Mert nagyon melege lett. A gőztől. Fogta a kötelet, átment a fürdésre szolgáló helyiségbe és felkötötte a tus rózsájára. Magát.

Tizenkettő óra előtt öt perccel a fürdő kövér alkalmazottja hosszas dörömbölés után benyitott a fülkébe. Egy zakót talált. Meg a tusra kötve egy hurkot. Ennek láttán nagyon megrendült. A hite. Az emberekben. Két forintra saccolta.

A feltalálónak pedig nyoma veszett. Kedvenc presszójában sem látták többet. Pótolhatatlan, mondták. Ideje volt, ezt is mondták. De mindnyájan megnyugodtak abban, hogy eltűnt. Belül nagyon is jól tudták, hogy az anyag nem veszhet el. Csak átalakul.

Az "Ujságban" felhívás jelent meg: "Eltűnt Pont Pál. Ismert feltaláló. Középkorú, átlagos testalkatu. Stb, stb. Különleges ismertetőjele: nem volt rajta zakó."

Ebben a számban még egy helyen foglalkoztak személyével. A vezércikk is róla szólt.





L E V É L

A Z

O L V A S Ó H O Z

A Bölcsész legutóbbi száma két vitacikket közölt a Kommuniista Ifjusági Szövetség problémáiról és ezek nagy visszhangot váltottak ki karunkon. Mostani számunkban folytatjuk a KISz lényegével, feladataival foglalkozó vitát. Ujabb két írást közlünk, s szeretnénk, ha a továbbiakban is minél többen és minél több oldalát érintve a kérdésnek kifejténétek véleményeket.

Hangsúlyozzuk: ezek egyéni észrevételek, a KISz iránti felelősségérzet hívta és hívja őket életre.

Véleményünk szerint számos érdekes gondolat vetődik fel ezekben a kis írásokban, bár nem mentesek a tévedésektől sem, s íróik - a legjobb szándéktól vezettetve is - elvetik néha egyik-másik kérdésben a súlyt.

Óriási a jelentőségük azonban abból a szempontból, hogy összkari szinten, leküzdve az alapszervi korlátokat, csapnak össze a nézetek. Lehetőség nyílik egy tartalmas, valamennyiünket érdeklő véleménycserére, amely vitaszellemünket is fejleszti.

Kérjük olvasóinkat, hogy akár az eddig megjelent írásokkal kapcsolatban, akár más, közérdeklődésre számot tartó kérdésekben fejtsék ki véleményüket a Bölcsészben.

A Szerkesztőség



## H O L A K Ö Z Ö S S É G ?

"Ifju entellektüellek, vállalkozók azt a kockázatot: egy-egy nagy, döntő pillanatban veszítsétek el magatokat. Merüljetekek alá a tömeg történelmi kavargásában, hogy később, a vihar után felbukkanva, derűs ég alatt, megújultan találkozzatok ismét magatokkal."

/Bálint György/

Egyetemisták vagyunk, e társadalom leendő vezetői, bölcsészek vagyunk. Hivatásunk a politika.

Hegyi Andrásnak a Bölcsész mult számában kifejtett véleményével ellentétben, szerintem KISz-életünk vizsgálatánál nemhogy ke-<sup>1/</sup>rülni kéne bármiféle marxizmust, ellenkezőleg, szervezetünk célkitűzéseit kell maximálisan számonkérni vezetőinktől és önmagunktól.

"A kommunista szombatok rendkívül becsesek, a kommunizmus tényleges csiráit jelentik" - mondja Lenin. A kommunizmus ilyen csiráinak képzelném az egyetemista KISz szervezeteket is, olyan műhelyeknek, ahol alapjaiban előrevetítődnek a jö-

Nem illuzió ez, társadalmunk jelenéből, dinamizmusából, természetéből kell adódnia. Az új társadalom előbb tudatunkban épül fel, majd ezt a gyakorlatban megvalósítjuk. És kinek, ha nem leendő vezetőinek tudatában épüljön fel a jövő megvalósulásának formája? Tudatunk legfőbb próbaköve gyakorlatunk. Konkrétan ez azt jelenti: amilyen szervezetünk közösségi élete, olyanok fogalmaink a kommunista társadalomról, a hozzá vezető utról.

Vegyük szemügyre a tényeket. A Kommunista Ifjúsági Szövetség építőkövei az alapszervek. Régi közhely, hogy a KISz munkájának értéke először és végsősoron az alapszervezetekben dől el. Az alapszervezetek munkájának fokmérője, a közösségek szervezettsége, mennyire tud emberek véletlenszerű és kényszerű egymás-mellett élésből, magasan szervezett kollektívává nőni. Mennyire kifejezője egyszerre a közösség tagjai egyéni és az osztársadalmi érdekeinek.



lapszerveinket - véleményem szerint - lehangoló képet kapunk. A közösségek a formálisan működő vita-körök színvonalát sem érik el, s a mozgalmas véleménycsere is csak időközönként jellemző rájuk. De gondoljuk meg: a vita nem minden, csupán a munka kezdeti fázisa, s értelme csak akkor van, ha eredményeit jól szervezett, értékes, közös akciókban gyümölcsöztethetjük. De hol van az ilyen alapszervezet?! Nem inkább valami polgári tepedség, nemtörődömség, minden közösségitől való elfordulás a jellemző?! Gondoljunk csak a készen kapott formák, a rutinszerű előadások, az erőltetett politikai körök, a tartalmukat vesztett hagyományok, a kényszeredett társadalmi munkák burjánzó rendszerére. Általános vélemény, hogy mindezek célja a tagság lassu aktivizálása, lassu tudati formálása. A tényeknek nem mond ellent ez az érvelés? Érzésem szerint igen, és ezen a tényen még az sem változtat, hogy ritkán - a kisebb-

akarás lidérce. Ilyen lidércként tűnik elő időközönként alapszervezeteink fórumain - Mi is az a KISz munka? - Hol is az a KISz munka.- Mit is csináljunk KISz munkaként+. Ha a kisebbség lelkiismeretfurdalása nagy, mivel a többségnek érvei nincsenek, csak indulatai, belekezednek valamibe. Az eredmény - a lelkesedés lanyhul, a felmerült akadályok meghaladják az erőket, visszavetés a kiindulópont<sup>2/</sup>hoz, pangás után kezdődik előről az egész. A fenti séma csak alapszervezeteink kisebbségére jellemző, többségében már ez a torz folyamat is csak részben, vagy sehogy sem játszódik le. Az utóbbiakra a viharosan induló "közömbösség" a jellemző, ezek a közösségek atomjaikra, alkotórészeikre estek szét, melyet a szervezeti forma csak fátyolszerűen takar. A fenti példák<sup>4/</sup>ból leszűrhető tanulság, az individualt tendenciák erős elharapózása. Ez egyben reális társadalmi veszély, az intellektüel anyagi, egzsisztenciális létéből következik." A proletáriátussal összehasonlítva az értelmiség mindig in-



ményei nem teszik lehetővé erőinek közvetlen, széleskörű összefogását nem nevelik közvetlenül az együttes szervezett munkára." /Lenin/

Egy közösség megszervezése mindenki számára harcot jelent önmaga ellen, saját egoista vonásai leküzdésére. Még inkább így van ez az intellektuál esetében, de nagyobbak is eszközei, lehetőségei, fegyverei e harcban. Hiszen rendelkezésre áll saját értelmiségi öntudata. Az értelmiség mintegy megtestesülése a társadalom tudati visszahatásának, ellentmondásossága éppen abban rejlik, hogy önmagán kell kezdeni a visszahatást. Közösségeink fejlődésének eltorzulását szubjektíve a fenti visszahatás elmulasztása váltotta ki, és ez nem jelentett kevesebbet, mint a tagság elidegenedését a szervezet-től. Alapjában véve ez természetes lenne, hiszen a mozgalom alapvető ellentmondásai közé tartozik. Egészséges mozgás esetén, az egyének tudatosan ennek le-

egyéni tevékenység válik a közösségek fő összetartó és mozgató erejévé, abban az esetben ha a kollektíva olyan erőt sugároz ki magából, ami ennek leküzdésére ösztönzi az egyént. A valóság azonban egészen mást mutat. Szervezetünk<sup>5/</sup> jelenlegi tespedtsége nem a feszültség feloldása felé, hanem konzerválása felé hat. Ösztönzés helyett nyugalmi állapotba maradás, ez a mi szervezetünk legfőbb rákfenéje. A tagság bevallva-bevallatlanul úgy érzi, hogy részvétele a szervezetben szükségszerű rossz, engedmény a társadalommal való "békés egymás mellett élés" számára.

Az általánosságban elmondottak alapszerveinkben előforduló jelenségekkel igazolhatók. Például vegyük a szervezeti élet központi kérdését, a vezetőség választást. E téren formailag a demokrácia nyilvánvaló, de vajon tartalmilag az? Ha a tagság passzív, ha egy vezető megválasztása legjobb esetben szimpátia-antipátia kérdése, ha a tagoknak<sup>6/</sup> végsősoron mindegy, hogyki vagy kik képviselik őket, lehet-e egy ilyen választás tartalmilag is de-



A kérdés úgy is felmerülhet, passzív tagság vagy tehetetlen vezetők? Szerintem mindkettő, dialektikus egységet alkotva, a kollektívákban lévő mélyebb ellentmondások felszínként jelenik meg.

Vagy például vegyük egész KISz életünk központi kérdését, a politikai munkát. Ténylegesen alkotó részesei vagyunk valamilyen politikai mozgalomnak és ez rendszeresen megnyilvánul tetteinkben is? A kérdés megválaszolásához az alapszervezetek tevékenységének megvizsgálása szükséges. Tapasztalataim szerint a munka formális része kerül előtérbe és a tartalmi vonatkozások megbuknak a tagság passzivitásán. Annál is inkább, mert alapszervezeti fórumaink nem tűnnek alkalmasnak arra a tagság szemében, hogy alkotó tetteikben megnyilvánuló politikai munkát végezzenek, aktívan formálják alakítsák azt a politikát, amelynek napjainkkal, egész életükkel részesei. Pedig egy közösség fő összefogó ereje a politikai kérdésekben való

összetartozás, a nézeteltérések viszont a közösség előrehaladásának biztosítékai.

Harmadik példaként nézzük meg a KISz tagok egymástól való elzárkózását. A tartalmatlan, improduktív együttélésük megszünteti a kollektíva összekötő kapcsait. Ez természetes is, hiszen a közös cél elhomályosulása maga után vonja az individuális célok előtérbe kerülését. Konkrét jelei ennek: a klikk szellem, az együttlét primitív formáinak kialakulása /pl. kollégiumi "bulik"/ karrierizmus stb.

Végül úgy érzem a fentiek alapján indokolt Ritter Gábornak a Bölcsész mult számában kifejtett véleménye, mely szerint a KISz jelenlegi formájában nem meríti ki "maximálisan" a feladatot nyújtotta lehetőségeket, de legyünk őszinték egy atomjaira szét hullott közösség nem is tudja ki-meríteni.

Ebben a helyzetben a maximálisnak nevezett követelés úgy érzem minimális. "A Kommunista Ifjúsági Szövetség legyen rohamcsapat, amely minden munkánál segítő kezettel nyújt. Öntevékenységet, kez-



deményezést fejt ki. Olyan le-  
gyen a szövetség, hogy tagjai-  
ban minden munkás, ha esetleg  
nem is érti meg azonnal, sőt ta-  
lán el sem hiszi a tanításukat,  
olyan embereket lásson, akik-  
nek eleven munkáján, tevékeny-  
ségén látja, hogy ezek valóban

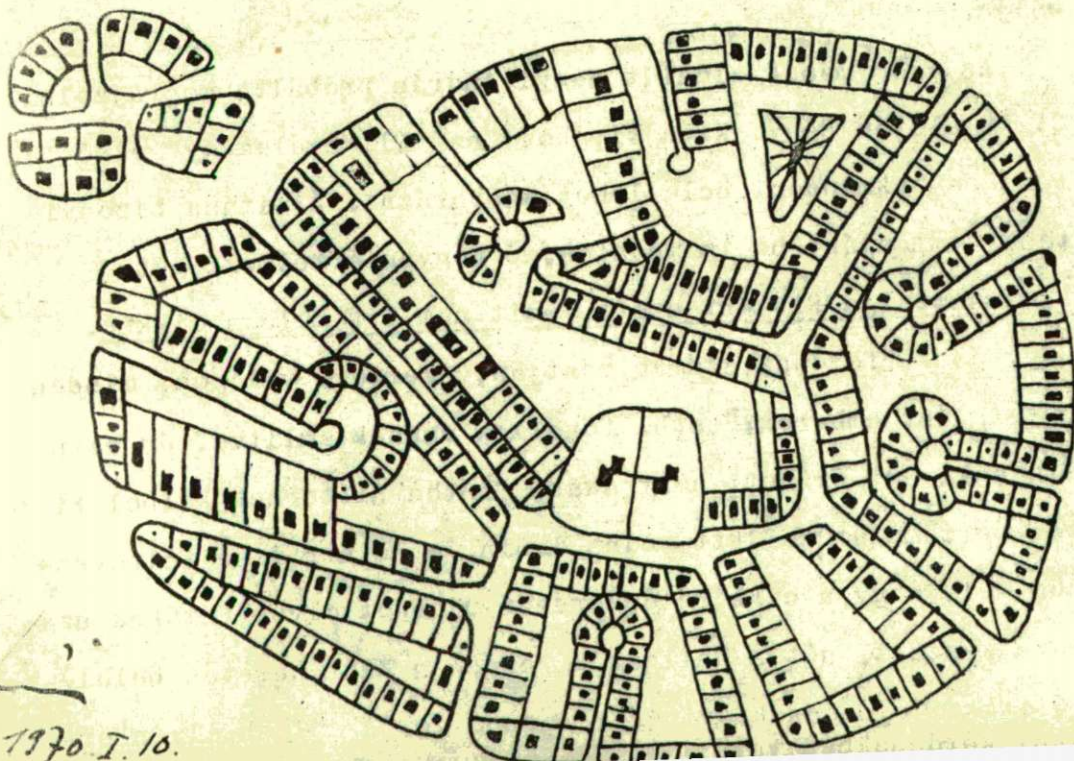
olyan emberek, akik a helyes u-  
tat mutatják meg neki.

Ha a Kommunista Ifjusági  
Szövetség nem tudja munkáját min-  
den téren ilyen módon rendezni,  
ez azt jelenti, hogy a régi bur-  
zsoá utra téved." /Lenin/

Katona Imre

#### Hibaigazító

- 1/ marxizmus helyett maximalizmus
- 2/ fázisa helyett fázsza
- 3/ tespedség helyett tespedség
- 4/ előről helyett előlről
- 5/ tespedsége helyett tespedsége
- 6/ hogyki helyett hogy ki





## ÉPÍTŐ KRITIKA, -

### VAGY TALÁN MÉGSEM?

A Bölcsész elmúlt számában két cikk jelent meg, amely alaposan felkavarta és megosztotta a hallgatók sorait. Sokakban fölmerült a kérdés, helyes-e, hogy ilyen írás - mint Rittersporné - egyáltalán megjelenik. A közvélemény reagálása azt mutatja, hogy mindenképpen az.

A KISZ problémáinak fölvetése, bírálata igenis időszerű, - sőt az is a baj, hogy szinte már "divattá" vált a KISZ-t kritizálni - és így elismerésre méltó Ritter kísérlete, hogy a hibák eredetét, azok mibenlétét és kijavításának lehetséges módjait /ha még oyl egyéni módon is/ vázolni próbálja.

Az érem másik oldalát Hegyi András próbálta megrajzolni. Cikke elején Hegyi kifejti, hogy az "Ellenvélemény" első részébe sokmindent bele lehet magyarázni. Állítása bizonyítására mindjárt be is mutatja, ő hogyan értelmezi ezt. Elmarasztalja Rittert azért, amit nem irt bele a cikkbe.

Hogy csak "földünk számos pontján; szerte a világon; mindenre elszánt emberek?" stb. fogalmak vannak említve, és ezen mindenki azt érthet, amit akar. Mintha Ritternek külpolitikai beszámolót kellett volna írnia, - és arról se feledkezzünk el, hogy a cikk rendszeresen ujságot olvasó diákok számára készült, sőt a hallgatók /éppen a KISZ keretén belül/ politikai előadások, viták részesei is. A dolgok ilyen ér-



telmü felfogása tehát merő rosszindulatu föltételezésen alapul. A cikkíró - úgy tűnik - feladatául tűzte ki, hogy bebizonyítsa, Ritter maximalista igénnyel lép föl, pedig valójában nihilista, sőt tudatosan a KISZ-nek ártó egyén, de "úgy tünteti fel magát, mint aki pozitív irányu változást, forradalmi átalakulást akar,...mint aki félti. óvja a KISZ-t" Ennek bizonyítására fonákul egymás mellé rakott mondatrészeket idéz. /Ritter nem mondja, hogy a KISZ világméretü változásokhoz képest jelentéktelen; a KISZ feloszlataának észre nem vételét pedig egészen más eszmefuttatás végén mondja - egy oldallal hátrább./

Hegyí a Ritter féle KISZ célkitűzést így summázza: "a KISZ célja, kommunista értelmiség formálása. Ez alapvetően maximalista kiindulópont...jelen körülmények között ez - egyszerűen irreális lenne." Valóban az lenne, de Ritter ilyet nem is mond. Ő csupán szerényen úgy jelöli meg a KISZ szerepét, hogy a jelenlegi társadalmunk legfőbb célkitűzéseinek megvalósítói, legelszántabb harcosai a kommunisták - akikből nagyon sokra volna szükség - és ezért minden embernek hasonlítani kellene hozzájuk. Hogy ez sikerüljön is, "külön szervezet foglalkozik mint legfőbb feladatával az ifjúság nevelésével - a KISZ "Vagyis, hogy az ifjúságból akarát, közösségi viselkedés, jellem stb. szempontjából kommunistákhoz hasonló embert neveljen. Így talán már nem is olyan irreális, sőt talán nem is olyan maximalista ez a program. Különösen nem, ha figyelembe vesszük Kádár Jánosnak az MSZMP IX. Kongresszusán elhangzott beszámolójában mondottakat:"A KISZ - tömegszervezeti jellegének erősítése mellett - energikusabban folytasza az ifjúság esznei, politikai nevelését. forradalmi meged-



zését, kommunista jellemvonásainak fejlesztését." / Az MSZMP IX. Kongresszusának jegyzőkönyve. 74. old. /

Ritternek a KISZ által szervezett vitákról, politikai előadásokról, kampányokról elmondott állításaira válaszként a cikkiró ismerteti egy nemrégén készített fölmérés eredményét. Eszerint bizonyos problémáktól eltekintve /"hogy számottevő hallgatói réteg tagadja a párt vezető szerepét a gazdaság és a kultúra, tudomány frontján, hogy még mindig jelentős azon hallgatók száma akiknek viszonya rendezetlen a vallás tekintetében stb."/ - "a KISZ tagjainak döntő többsége elfogadja szocialista rendszerünket, a marxizmus-leninizmust, egyetért pártunk bel- és külpolitikájával, tudatosan ateistának vallja magát." Tul azon, hogy ha nem is volna kétségbe, de legalábbis megkérdőjelezném a fölmérés abszolút értékét, /személyesen látva és hallva számos, különböző szaku és évfolyamu hallgatótársam válaszát és amit annak kapcsán hozzáfűztek - de ami már nem került bele a fölmérésbe/, figyelembe kell venni, hogy a hallgatók - statisztikából élénk tárult - erkölcsi, politikai, világnézeti fel fogásának kialakításában szerepet játszott az egyetem, mint oktatási intézmény, valamint az otthon a maga nevelő hatásával, és a KISZ. Attól tartok, hogy így ez a válasz sem kielégítő a Ritter által említett - elmarasztaló megjegyzésekre. Ugyanigy nem abszolút bizonyíték a "Vádoljuk az imperializmust" mozgalom aktivitását jelezni akaró 40 000 forint említése sem. Egyszerű számítás - ha ennek az összegnek több mint felét a bölcsészkar hallgatói gyűjtötték össze - mondjuk 20 000 - 25 000 forintot, akkor ez kb. 600 hallgatót vé-



ve, 40 forintot jelent fejenként. Mivel ez az összeg egy alkalommal letöltött társadalmi munkával könnyen elérhető, nem kell különösebben bizonyítani, hogy ez nem a hatalmas buzgóság jele. Ugyanigy nem száz százalékos bizonyíték az évi 18 - 20 000 óra társadalmi munka említése sem, mivel - ismét csak 600 hallgatót számítva ez kb. 30 - 33 órát jelent /félévenként 15 - 17 órát/. 8 hónapi szorgalmi idő alatt 24 - 26 óra tanítás / sőt a dékán által engedélyezett 2 tanítási nap társadalmi munkával való helyettesítése/ mellett ez bizony nem valami sok. Ami a "nem lankadó" munkakedvet illeti, elég csak megnézni pl. a szegedi konzervgyár néhány brigádnaplóját, ahol a nagy őszi társadalmi munka időszakában gyakran szerepel a diákok által "megcsinált" munka kiigazítása, /pl. ládák, konzervbálák átrakása stb./ - ami szintén nem a szorgalmas, lelkiismeretes munka fémjelzője. Mind- ezzel nem azt akarom mondani / és nem is szeretném, ha valaki ezt fedezné fel benne/, hogy az általunk végzett társadalmi munka nem ér semmit, vagy, hogy minden diák egy-egy szabotőr de ez igenis komoly probléma, ezért az öntudat és akarás terén változtatni, javítani kell - mégpedig sürgősen.

Hivatkoznék a Bölcsész ugyanebben a számában közzétett, - a kar hallgatóinak egy részénél végzett statisztikára, amelynek adatai bizonyos általánosításra nyújtanak lehetőséget. Eszerint: "a hallgatóknak csupán 40%-a végez aktív közösségi munkát rendszeresen.





időt fordít erre." Ugyanakkor a rendszeres KISZ munkától távplmaradók megléte és nagy száma Ritter állítását igazolja "ha tehát egyik nap bejelentenék, hogy megszűnik a KISZ, senki sem esnék kétségbe, a kevés, amit eddig is szívesen csináltak, az most még könnyebben menne." /Ezért nem vennék észre a KISZ elmulását nem pedig a KISZ-nek a forradalmi világ kozmikus méreteihez képest parányi volta miatt./

Ami Ritter és az olvasók kioktatását illeti a TIT szerepével kapcsolatban, - a TIT feladata /mint a neve is mutatja/ az ismeretterjesztés és a népművelés, eszmei és politikai kérdésekben egyaránt, tudományos szinten, korosztályra való tekintet nélkül. Némi magyarázatra szorul az "alulfejltség" fogalma. Ez a kifejezés az idegen nyelvű /történész/ szakirodalmból történt szószerint átvételből ered /underdevelopment, sousdéveloppement, subdesarrollo, Unterentwicklung - ami nem Ritter kitalálása és amelynek a helyes magyar megfelelője: gyengén fejlett, fejletlen, - bár egyik sem fedi egészen az eredeti tartalmat. Más kérdés az, hogy Ritteren és a jóistenen kívül még sokan ismerik ezt a fogalmat. Végül - hogy Rittersporn tagja-e a "Táncratermett Ifjak Vidám Szervezetének" az az ő saját szubjektív döntésétől függ, éppugy mint az, hogy a cikkiró nem tagja. De már egyáltalán nem egyéni ízlésen alapul - és éppen ezért fölháborító - az a minősíthetetlen hang, amelyet a cikkiró megüt, és írásban végigvezet Ritterspornnal szemben.

Nem fogadható el:

- a./ a közöttük lévő csekély korkülönbség miatt,
- b./ mert lévén maga is hallgató, nem jogosult arra, hogy mintegy képzeletbeli katedráról "kiossza"



- a szerinte elvetemült "nebulót";
- c./ mert egy folyóiratban leközölt akármilyen cikket bizonyos etikai és általános udvariassági normák betartása nélkül megírni nem lehet, /ha mégoly "házon belüli" lap is/ - már önmagunk becsülése miatt sem,
- d./ mert az ilyenfajta érv - "alulfejlett termelő erők???..."
- mert erről, legalábbis én /hja, mit tesz a műveltség! / még nem hallottam" - inkább régi mondást látszik igazolni, ami valahogy így hangzik: "Csak a felületes tudás hivalkodó, mert a bölcs ismeri fogyatékosságait, ezért szerény";
- e./ mert az "argumentum ad hominem" és "argumentum ad publicum" - a tétel bizonyítása helyett az azt képviselő személy tulajdonságaira, illetve az olvasó érzéseire való apellálás - /mint pl. az "oltári nagy zagyvaság?; nesze semmi fogd meg jól; talán a jóisten és Ritter-sporn tudna megmagyarázni; stb. kitételek használata/ még a logikában járatlan ember esetében sem nézhető el,
- f./ de különösen akkor nem, ha valaki nemcsak a saját maga hanem a KISZ vezetők nevében akar beszélni, és nem engedhető meg ez a hang se Ritterrel se mással szemben, - már csak azért sem, mert a cikkíró éppen ezeknek az embereknek a megbizásából került abba a tisztségbe amelyet most betölt.

Az "Ellenvéleményben" kifejtettek nem egyedül Ritter gondolatai, hanem a problémák jelentős része a KISZ tagok mindennapi vitáiban nap mint nap felszínre kerül.

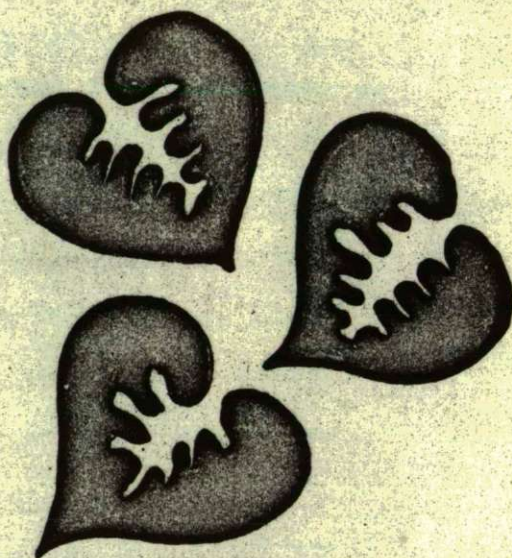
A két cikk megjelenése óta pedig még csak fokozódott a



velük való foglalkozás - pro és contra. Már csak erre való tekintettel nem ártana ha a KISZ vezetőség továbbra is napirenden tartaná a problémát és állásfoglalásával segitené a kérdések eldöntését, vagy legalábbis támaszpontot adna, kinek-kinek a saját meggyőződése megszilárdításához.

Ennek szükségességét hadd támasszam alá Kádár János. már fentebb említett beszédének egy másik részletével, /amit mottóként is írhattam volna a cikk elejére/ ahol azt mondja a fiatalokról:

"... az a körülmény, hogy a rendszer szocialista, még önmagában nem teszi őket automatikusan szocialistává. Ifjúságunkra különösen hatnak társadalmunk életének még meglévő fogyatékoságai, és ezekből, kellő élettapasztalat hiányában nem mindig vannak le helyes következtetéseket. A fiatalság nevelése pártunk elsőrendű politikai feladata. / i.m. 35. old./



Zombori István